

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedy senátu Mgr. Milana Procházky a soudců Mgr. Karla Černína, Ph.D., a Mgr. Jana Čížka ve věci

žalobce: **M. F**

toho času ve výkonu trestu ve Věznici Mírov
sídlem Mírov 27, Mírov-Zábřeh
zastoupeného advokátem Mgr. Františkem Drlíkem
sídlem Starobranská 327/4, Šumperk

proti
žalovanému: **Generální ředitelství cel**
sídlem Budějovická 7, Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 12. 2024, č. j. 34479-212024-900000-311

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce Mgr. Františku Drlíkovi, advokátovi, se přiznává odměna za zastupování žalobce v řízení před krajským soudem ve výši 12 269 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Celní úřad pro Jihomoravský kraj (dále jen „celní úřad“) rozhodnutím ze dne 13. 6. 2024, č. j. 350724-8/2024-530000-11.1, rozhodl o zastavení řízení ve věci žádosti žalobce o prominutí daně – správního poplatku ve výši 400 Kč (dále jen „rozhodnutí o zastavení řízení“). Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobce proti rozhodnutí o zastavení řízení a odvoláním napadené rozhodnutí celního úřadu potvrdil.

II. Obsah žaloby

2. Žalobce namítá nezákonnost napadeného rozhodnutí a nesprávné právní posouzení věci. Napadené rozhodnutí je podle žalobce v rozporu s dobrými mravy a porušuje jeho ústavní práva.
3. Žalobce uvádí, že § 8 odst. 5 zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“) umožňuje správnímu orgánu v rozsahu stanoveném v sazebníku poplatků snížit, zvýšit anebo upustit od jeho vybrání. Žalobce namítá, že mu nemůže být kladeno k tíži, jak svoji žádost o upuštění od vybrání poplatku nazval. Žalobce je osobou bez právnického vzdělání, nemajetný, a navíc ve výkonu trestu odnětí svobody. Podle žalobce mohl žalovaný o snížení, resp. upuštění od vybrání daného poplatku rozhodnout i bez návrhu žalobce.
4. Žalobce uvádí, že pokud by žalovaný dle § 8 odst. 5 zákona o správních poplatcích upustil od vybrání tohoto poplatku, mohlo dojít k posouzení žádosti žalobce týkající se posečkáni (prominutí) úhrady daně ve výši 124 872 Kč. Žalobci však bylo postupem žalovaného zcela zamezeno hájit svá práva.
5. Žalobce si je vědom toho, že na upuštění od vybrání daného správního poplatku není automaticky právní nárok. Meritem žádosti jako takové je daň ve výši 124 872 Kč, přičemž žalobce zdvořile žádal o posečkáni s platbou, resp. prominutí uhrazení částky. Ve vztahu k výše uvedenému je potom zastavení celého řízení toliko z důvodu neuhrazení správního poplatku 400 Kč ve zjevném nepoměru a přehnaně formalistické.
6. Vzhledem k tomu, že žalobce vykonává dlouholetý trest odnětí svobody a nemá žádný hodnotnější majetek, chtěl vyměřenou daň ve výši 124 872 Kč hradit ve splátkách. Bohužel byl při výzvě v situaci, kdy neměl na úhradu ani oněch 400 Kč představujících správní poplatek. Předpokládá však, že se situace zlepší, například získáním zaměstnání ve věznici.
7. Žalobce navrhuje, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

8. Žalovaný navrhuje podanou žalobou zamítnout, jelikož vznesené námitky považuje za nedůvodné. Odkazuje na napadené rozhodnutí a argumentuje ke každému žalobnímu bodu.

IV. Posouzení věci krajským soudem

9. Žaloba byla podána včas, osobou k tomu oprávněnou a jedná se o žalobu přípustnou. Soud ve věci rozhodl bez nařízení jednání za splnění zákonných podmínek, a sice souhlasu účastníků. Při přezkoumání žalobou napadeného rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v mezích uplatněných žalobních bodů, jakož i z pohledu vad, k nimž je povinen přihlížet z úřední povinnosti, a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.
10. Předmětem nynějšího soudního řízení je posouzení otázky, zda měl celní úřad žalobci prominout úhradu správního poplatku 400 Kč, a to s ohledem na žalobcem tvrzenou osobní a majetkovou situaci, která mu neumožňovala tento správní poplatek uhradit.
11. Krajský soud vyšel z následující právní úpravy.
12. Podle § 2 odst. 1 zákona o správních poplatcích platí, že předmětem poplatků je správní řízení upravené zvláštním právním předpisem a další činnost správního úřadu související s výkonem státní správy (dále jen "úkon"). Úkony, které podléhají zpoplatnění, jsou vymezeny v jednotlivých položkách sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k tomuto zákonu (dále jen "sazebník"). Sazebník v jednotlivých položkách dále obsahuje případné osvobození od poplatku, úkony, které nejsou předmětem poplatku, zmocnění správního úřadu při stanovení výše poplatku, popřípadě poznámky, které upravují podrobnosti k jednotlivým úkonům.
13. Podle § 5 zákona o správních poplatcích platí, že poplatky vyměřuje, vybírá a vymáhá správní úřad příslušný k provedení úkonu, nestanoví-li sazebník jinak (odst. 1). Od poplatků jsou osvobozeny i další osoby nebo úkony, a to v rozsahu stanoveném v sazebníku (odst. 4). V rozsahu stanoveném v sazebníku se správní úřad zmocňuje snížit nebo zvýšit poplatek anebo upustit od jeho vybrání (odst. 5).
14. Podle sazebníku část I, položka 1, bod d) je přijetí žádosti nebo návrhu o povolení posečkáni daně, popřípadě rozložení její úhrady na splátky nebo změnu tohoto rozhodnutí zpoplatněno správním poplatkem 400 Kč.
15. Podle § 2 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“) platí, že daní se pro účely tohoto zákona rozumí peněžité plnění, které zákon označuje jako daň, clo nebo poplatek.
16. Podle § 70 odst. 2 daňového řádu platí, že podání se posuzuje podle skutečného obsahu a bez ohledu na to, jak je označeno.
17. Podle § 259 daňového řádu platí, že pokud zákon stanoví orgánu veřejné moci pravomoc zcela nebo částečně prominout daň nebo příslušenství daně, lze tak učinit na základě žádosti daňového subjektu nebo z moci úřední (odst. 1). K prominutí daně i příslušenství daně může dojít od vzniku daňové povinnosti až do doby uplynutí lhůty pro placení daně, a to i poté, kdy došlo k její úhradě (odst. 2). Proti rozhodnutí ve věci prominutí daně nebo příslušenství daně nelze uplatnit opravné prostředky (odst. 4).
18. Podle § 106 odst. 1 písm. b) daňového řádu platí, že správce daně rozhodnutím řízení zastaví, jestliže jde o zjevně právně nepřípustné podání.
19. Ze správního spisu vyplynuly následující pro danou věc podstatné skutečnosti.

20. Krajský soud v Brně usnesením ze dne 22. 1. 2020, sp. zn. 52 T 6/2019, uložil žalobci v trestní věci povinnost nahradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené státem zmocněnci poškozených ve výši 124 872 Kč. Žalobce náklady trestního řízení neuhradil. Následně celní úřad přistoupil dne 14. 5. 2024 k výkonu daňové exekuce.
21. Celnímu úřadu bylo dne 27. 5. 2024 doručeno podání žalobce, které celní úřad posoudil v části jako žádost o prominutí daně (nedoplatku 124 872 Kč), z části jako žádost o posečkání s úhradou daně (nedoplatku 124 872 Kč) a z části jako žádost o prominutí daně (správního poplatku 400 Kč za žádost).
22. Řízení o žádosti o prominutí správního poplatku 400 Kč celní úřad zastavil podle § 106 odst. 1 písm. b) daňového řádu pro zjevnou nepřipustnost takové žádosti. Podle celního úřadu zákon (daňový řád, zákon o správních poplatcích ani jiný zákon) správnímu orgánu nepřiznává kompetenci prominout žalobci daný správní poplatek. V rozhodnutí o zastavení řízení celní úřad také uvedl, že jakožto orgán moci výkonné může svou pravomoc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Jedná se o ústavní zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí promítající se celým právním řádem, správu daní nevyjímaje. Žalobce tak podle celního úřadu žádá o něco, čemu nelze vyhovět.
23. V odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný v reakci na odvolací námitky žalobce uvedl následující závěry. Správní poplatky jsou ve smyslu legislativní zkratky považovány za daň (§ 2 odst. 3 daňového řádu). Daňový řád, coby obecný právní předpis, sám o sobě, oproti jiným procesním předpisům [trestní řád, občanský soudní řád (o. s. ř.), s. ř. s.] neumožňuje celnímu úřadu, coby správci daně, diskreční pravomoc v otázce vybírání správních poplatků. Tj. celní úřad nemá oprávnění na základě své úvahy individuálně osvobodit, snižovat nebo zvyšovat nebo upouštět od správních poplatků na základě osobních a majetkových poměrů žadatele (srov. § 138 o. s. ř. nebo § 36 odst. 3 s. ř. s.) tam, kde mu to neukládá zvláštní právní předpis. Nemůže tak totiž činit bez přímé opory (zmocnění) v zákoně – zde v zákoně o správních poplatcích, který je ve vztahu k daňovému řádu v postavení *lex specialis*. V případě správních poplatků je obecná nemožnost individuálního osvobození kompenzována jak osvobozením věcným, tak i osobním, přičemž s ohledem na obsah sazebníku je třeba vždy v každém jedinečném případě zvažovat, zda je namíste případné snížení nebo upuštění od správního poplatku. Avšak pouze v případě, pokud takového oprávnění sazebník připouští (§ 8 odst. 4 a 5 zákona o správních poplatcích). Ani jedna v úvahu přicházejících možností daň (správní poplatek) žalobci prominout podle zákona o správních poplatcích na projednávanou věc žalobce nedopadá. Sazebník ve vztahu k úkonu žalobce takovou možnost nestanoví, ani k tomu správní orgán nezmocňuje. V dané věci jsou tak nerozhodné žalobcem tvrzené skutečnosti o jeho nemajetnosti. Resp. mohou mít opodstatnění pouze v jiných (soudních) řízeních. Celní úřad nemá žádnou zákonem stanovenou možnost, jak žalobce osvobodit od daného správního poplatku nebo jeho úhradu žalobci prominout, neboť státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví (čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 2 odst. 3 Ústavy). Žalobcem podanou žádost je tak třeba považovat za nepřipustnou (zákon ji nepřipouští). Z obsahu žádosti a z dikce právních předpisů lze oprávněně dovozovat, že předmětná žádost je nepřipustná „zjevně“ (na první pohled). Žalovaný dále neshledal důvodnou námitku, že rozhodnutí o zastavení řízení je v rozporu s dobrými mravy. Daňové řízení obsahuje zejména pravidla chování kogentního charakteru a vztahy mezi jeho účastníky jsou pevně dané, a nikoli založené na rovnosti strany a dobrých mravech, kterých se lze dovolávat

v občanskoprávních řízeních. Rozhodnutí o zastavení řízení je v souladu s ústavním pořádkem, neboť správní orgán je oprávněn konat jen tak, jak mu ukládá zákon a bez zákonného zmocnění nelze rozhodnout o prominutí daně (správního poplatku).

24. Krajský soud souhlasí s právním posouzením žalovaného. Právní úprava daňovým orgánům neumožňuje upustit od vybrání správního poplatku za žalobcovu žádost o povolení posečkání daně, popřípadě rozložení její úhrady na splátky, ani daňovým orgánům neumožňuje daný správní poplatek snížit, a to bez ohledu na ekonomickou nebo osobní situaci žalobce. Právní řád tedy nepřipouští ani žádost o prominutí úhrady předmětného poplatku, resp. takové žádosti nelze vyhovět. Takovou žádostí se správní orgán nemusí po věcné stránce zabývat, neboť by to bylo zjevně bezpředmětné a výsledek řízení by byl naprosto stejný (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 1. 2008, č. j. 1 As 45/2007-48).
25. Výše uvedené závěry korespondují současně s názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 8. 12. 2011, č. j. 5 As 34/2010-80, na který odkazoval i žalovaný v napadeném rozhodnutí. Nejvyšší správní soud konstatoval, že zákon o správních poplatcích, umožňuje správnímu orgánu poplatek snížit, zvýšit nebo upustit od jeho vybrání pouze v rozsahu stanoveném v sazebníku, který je přílohou zákona o správních poplatcích. Dále uvedl, že zákon o správních poplatcích je vůči jiným zákonům (daňový řád apod.) *lex specialis*. Proto, pokud zákon o správních poplatcích neumožňuje osvobození, snížení nebo upuštění od správního poplatku, nelze uplatnit jinou formu, jež by vedla k podobnému výsledku. Klíčovým je totiž pro zvýšení, snížení nebo upuštění od správního poplatku sazebník, který to umožňuje, nebo neumožňuje. Výčet obsažený v zákoně o správních poplatcích má povahu *lex specialis* a je taxativní povahy.
26. Krajský soud zná z úřední činnosti i závěry Nejvyššího správního soudu týkající se oprávnění správního orgánu uvážit o snížení či prominutí správního poplatku za podání návrhu na zahájení sporného řízení o sporu z veřejnoprávní smlouvy, jehož předmětem je peněžité plnění v částce vyšší než 20 000 Kč, a který je zpoplatněn 5 % z této částky, nejvýše 1 000 000 Kč (položka 25a písm. b) bodu 2 sazebníku), ačkoli tuto možnost neupravuje přímo ani zákon o správních poplatcích, ani obecně správní řád. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 1. 2023, č. j. 2 Afs 124/2022-34, řešil otázku, zda subjektu podávajícímu návrh na zahájení sporného řízení o sporu z veřejnoprávní smlouvy, jehož předmětem je peněžité plnění, je v důsledku toho, že nedisponuje dostatečným množstvím finančních prostředků, zabráněno dosáhnout meritorního posouzení jeho sporu. Nejvyšší správní soud otevřel možnost užití *analogie legis* (případné osvobození od poplatku nad rámec mezi plynoucích z doslovného znění zákona za obdobného použití ustanovení o tomto institutu v procesních rádech soudních) nebo ústavně konformního výkladu ve vztahu k absenci ustanovení o „právu chudých“ v zákoně o správních poplatcích. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu také plyne, že výše zmíněného poplatku za podání návrhu na zahájení sporného řízení o sporu z veřejnoprávní smlouvy koncepčně vychází ze stanovení soudního poplatku, přičemž podle důvodové zprávy k zákonu č. 249/2014 Sb., kterým se mění zákon o správních poplatcích, má správní poplatek „motivovat navrhovatele, aby nepodávali neuvážené nebo zjevně neopodstatněné návrhy“. Správní poplatek může dosahovat i statisícových částek. Nejvyšší správní soud konstatoval, že „podle § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, může předseda senátu účastníkovi na návrh přiznat částečné nebo úplné osvobození od soudních poplatků, jsou-li pro to splněny zákonné podmínky. Obdobná úprava platí i ve správním soudnictví [§ 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále „s.

ř. s.“). *Shodný účel a fungování obou institutů tak spíše vybízí k úvahám, zda by podobný postup neměl být navrhovatelům k dispozici i v rámci veřejné správy tak, aby nemajetnost byla ve výjimečných případech důvodem k částečnému či úplnému osvobození od poplatku.*“ Dále Nejvyšší správní soud uvedl, že pokud „*analogické použití procesních řádů není možné, například proto, že absence ustanovení o „právu chudých“ v zákoně o správních poplatcích není nezamýšlenou mezerou v právní úpravě, nýbrž jasně vyjádřenou a zamýšlenou vůlí zákonodárce, vyvstala by otázka postupu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy. Obecně ovšem platí a je zdůrazňováno judikaturou Ústavního soudu, že je-li to možné, je třeba upřednostnit ústavně konformní interpretaci před derogací (naposledy viz nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2023, sp. zn. Pl. 25/21, bod 55, s odkazy na bohatou prejudikaturu; viz též v obecné a metodologické rovině i argumentaci v bodu 56).*“

27. Nejvyšší správní soud dal jasně najevo, že případné osvobození v oblasti správních poplatků nemůže být použito obecně. V opačném případě by podle krajského soudu došlo k popření samotné konstrukce sazebníku jako taxativního a uzavřeného výčtu případů, v nichž zákonodárce výslovně připustil snížení, zvýšení či upuštění od poplatku, a správní poplatky by se staly fakticky dispozitivními (ačkoli zákonodárce zamýšlel pravý opak).
28. Krajský soud neshledal důvod, pro který by nyní projednávanou věc bylo možné označit za „výjimečný případ“, na nějž by bylo možné aplikovat závěry plynoucí z rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 2 Afs 124/2022-34. Rozdíl je zde v povaze řízení a v tom, co správní poplatek podmiňuje.
29. V nynější věci žalobce žádal celní úřad o posečkání daně či rozložení její úhrady na splátky. Daný správní poplatek 400 Kč představuje zákonem stanovenou podmínku pro věcné posouzení žádosti o beneficium státu poskytované subjektu, který si nesplnil svou daňovou povinnost, nikoli protiústavní překážku přístupu ke spravedlnosti. Nejde ani o případ, že by se správní poplatek svou povahou a konstrukcí blížil soudnímu poplatku a mohl dosahovat statisícových částek nebo že by nemožnost snížení či prominutí poplatku rozdělovala přístup k meritornímu projednání sporu na řízení správní a soudní (jako v případě přístupu k rozhodování ve sporném řízení, které bylo svěřeno správnímu orgánu).
30. Pokud žalobce podal žádost o prominutí daného správního poplatku, postupoval celní úřad správně, pokud řízení o žádosti žalobce zastavil podle § 106 odst. 1 písm. b) daňového řádu, jelikož se jednalo o zjevně právně nepřipustné podání.
31. Důvodná není námitka, že žalobci bylo kladeno k tíži, jak svou žádost o upuštění od vybrání daného správního poplatku označil. Způsob, jakým žalobce svou žádost pojmenoval, neměl na právní posouzení věci žádný vliv. Správní orgány posoudily žádost žalobce podle jejího obsahu (§ 70 odst. 2 daňového řádu), nikoli podle formálního názvu, a podle tohoto posouzení o žádosti rozhodly. Žalobce ostatně ani netvrdí, jaký rozdíl by jiné označení jeho podání mělo mít na postup či rozhodnutí správních orgánů, a jeho námitka je proto bez jakéhokoli relevantního významu.
32. Námitka žalobce, že celní úřad mohl o upuštění od vybrání daného správního poplatku rozhodnout i bez návrhu žalobce, nemá oporu v zákoně. Jak krajský soud zmínil výše, jediným relevantním kritériem pro zvýšení, snížení nebo upuštění od správního poplatku je v nynější věci sazebník, který takovou možnost výslovně nepřipouští. Není-li možnost upuštění od daného správního poplatku výslovně uvedena v sazebníku, nelze ji dovodit ani na základě žádosti, ani z moci úřední.

33. Správní orgány nemohly zohlednit tíživou ekonomickou či osobní situaci žalobce, žalobcem tvrzený nepoměr mezi výší daně (124 872 Kč) a výší správního poplatku (400 Kč) ani nemohly posuzovat soulad požadované úhrady správního poplatku s dobrými mravy, protože zákonná úprava jim k tomu nedávala žádný prostor.
34. Zastavení řízení proto není formalistickým postupem celního úřadu, ale nutným důsledkem zákonné úpravy, která v nyní řešené věci správnímu orgánu neumožňuje o žádosti o upuštění od poplatku vůbec rozhodovat.

V. Závěr a náklady řízení

35. Krajský soud na základě výše uvedených skutečností a úvah neshledal žalobu důvodnou, proto ji postupem podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
36. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., dle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu těch nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který úspěch ve věci neměl. Žalobce před soudem neuspěl (soud žalobu zamítl jako nedůvodnou), proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, však žádné náklady řízení nad rámec jeho běžné administrativní činnosti nevznikly, a proto mu je nelze přiznat.
37. Usnesením ze dne 7. 4. 2025, č. j. 30 Af 1/2025-19, ustanovil krajský soud žalobci jako zástupce pro řízení Mgr. Františka Drlíka, advokáta. Dle § 35 odst. 10 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. zástupci žalobce, který mu byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát.
38. Krajský soud přiznal ustanovenému zástupci odměnu za 2 úkony právní služby, a to za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a písemné podání ve věci samé – odstranění vad žaloby ze dne 2. 6. 2025, ve výši 2 × 4 620 Kč [§ 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 5 a § 7 bodem 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif) ve znění účinném od 1. 1. 2025], k čemuž náleží náhrada hotových výdajů ve výši 2 × 450 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu ve znění účinném od 1. 1. 2025). Zástupce stěžovatele je plátcem DPH, proto se odměna a náhrada hotových výdajů zvyšují o částku odpovídající této dani (§ 57 odst. 2 s. ř. s.). Celkově se tedy jedná o částku 12 269 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Krajského soudu v Brně do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Náklady žalobce nese stát (§ 60 odst. 4 s. ř. s.).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních právních předpisů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 30. 7. 2026

Mgr. Milan Procházka
předseda senátu